

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL XI

No. 2

31

IANUARIE

1931

In acest număr: „Aceiaș luptă” de Alexandru Hodoș; Cu voi cei mulți... poezie de Mihai Novac; Vasile C. Osvadă de I. Agârbiceanu; Guvernul de dictatură de Ion Balint; Luptele naționale de ieri în Reichsratul austriac de Virgil P. Râmnicănu; Democrația și maniera democratică de Semproniu Lupaș; Cronica politiceii interne: Cconcesiuni și împrumuturi de A. H.; Cronica politiceii externe: Cartea albastră asupra Indiei de V. P. R.; Gazeta rimată: Corbii de Nicolae Săgeată; Insemnări: Reinvierea regionalismului? Planul pe cinci ani, Ispășirea demagogului, Secretarul general, Nimic nou pe frontul de vest, Un parlament milenar, etc. etc.

CLUJ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

„Aceiaș luptă...”

Neînțelegerea dintre directorul *Țării Noastre* și adversarii săi din Ardeal are vechimea unui sfert de secol. N'a fost o banală întrecere pentru cucerirea puterii, căci primele săgeți au pornit din arc pe timpul stăpânirii maghiare, când d. Romulus Boila, încă necunosător al limbei române în vorbă și scris, stătea cu pălăria 'n mână în fața marelui potentat, care era solgăbirăul din Sân-Mărtin. N'a fost nici măcar obișnuita ciocnire între două doctrine politice opuse. Dacă ar fi încercat o asemenea răfuială programatică, cu d. Csicsó-Pop de pildă, condeiu de polemist al dlui Octavian Goga ar fi riscat să se războiască, ani de-arândul, cu neantul.

În realitate, s'au ciocnit aici, cu mult înaintea istoricei zile dela 1 Decembrie 1918, două structuri sufletești de neîmpăcat, două simțiri destinate unui permanent antagonism, două lumi de gândire distincte. Impăcarea lor nu s'a putut face nici după realizarea, răscumpărată cu sânge, a unității noastre naționale, tocmai fiindcă lupta cea aprigă nu se născuse din jocul unor mărunte deosebiri de vederi, ci angajase cele mai intime resorturi ale conștiinței.

Pentru a înțelege obârșia conflictului, pe urma căruia atâtea pagini de strălucită proză politică s'au adăugat operei literare a dlui Octavian Goga, cercetătorul trecutului nostru mai recent va trebui să se urce sus, pe culmea despărțirii apelor. Se va găsi, poate, într'o zi istoricul nepărtinitor, care, voind a descifra preludiul desrobirii Ardealului, se va opri asupra anilor de după 1910, înregistrând, pe de o parte apropierea tot mai accentuată de spiritul Budapestei a unora dintre fruntașii „autorizați” cari pătrunseseră în Parlamentul de pe malul Dunării, iar pe de altă parte orientarea francă și curajoasă spre Bucu-rești a unei noi generații de fineri cărturari, cari, grupați mai întâi în jurul revistei *Luceafărul* din Sibiu, apoi la gazeta *Tribuna* dela Arad, au luat postură de răzvrățiți, osândind tradiționala atitudine de

obediență în fața Habsburgilor, și militând, deschis, mai întâi pentru unitatea culturală desăvârșită a românilor de pe cele două laturi ale Carpaților, apoi pentru unitatea lor politică. Exact în aceeași vreme, d. Al. Vaida frecventa cu frenezie anticamera nefericitului arhiduce Franz Ferdinand, punând la cale „Austria-Mare“...

Într'o emoționantă evocare a figurei bunului Iosif Vulcan și a Familiei sale oneste, d. Octavian Goga povestește el însuș unul din momentele, cari tâlmăcesc aceste începuturi. Directorul *Tării Noastre* era, pe atunci, student. Lumina *Lucașărului* începuse de curând să scilpească de-asupra negurilor. La Oradea, se sărbătorea patruzeci de ani de existență a Familiei. La banchet, regretatul Iosif Vulcan a închinat pentru unitatea sufletească a neamului. — „Țin minte agitația care mă slăpânea (scrie d. Octavian Goga), ca un somnambul m'am ridicat de pe scaun și în tăcerea reținută o clipă mi-am strigat urarea: Să bem pentru unitatea politică... Nu știu să fi spus mai mult. *Studenții m'au aplaudat frenetic, ochii primarului se făcuse mari, un protopop dinspre capul mesei mă privea speriat, ștergându-și fruntea cu o enormă batistă roșie... Banchetul s'a sfârșit repede...*“

Din această epocă datează, probabil și *Otlul*:

...*Țărâna trupurilor noastre*
S'o scurmi de unde ne 'ngropară,
Și să'ți aduni apele toate,
— Să ne mutăm în altă țară!

Vizionarul izbânzilor viitoare, cu puterea de înțelegere profetică a marilor inspirați, din palpitățile lăuntrice ale inimii și din întocmirea grăitoare a geografiei românești, simțea venind „înfricoșatul vifor al vremilor răzbunătoare“. Toată activitatea publică a dlui Octavian Goga, de-atunci și până astăzi, s'a desfășurat pe linia dreaptă a aceleiaș credințe, care a înflorat cele dintâi rezonanțe metalice ale versurilor sale. *Gazetarul*, care, într'un articol publicat la 1 Ianuarie 1914, invoca zguduirea din temelii a Europei bolnave; oratorul care cerea, un an mai târziu, în întruniri publice, intrarea României în război pentru mântuirea Ardealului; poetul care și striga subț cerul înroșit de flacări „Cântecele fără țară“, nu diferă prin nimic de omul politic, care, după întoarcerea fericită în cuprinsul României-întregite, urmărind acelaș crez al unității naționale, a continuat cruciada sa de fiecare clipă împotriva vechilor erezii, cari nu voiau să moară.

Volumul apărut zilele acestea sub titlul: „*Aceiaș luptă...*“ nu-i, prin urmare, decât o verigă din lanțul fără soluțiune de continuitate al unei impecabile consecvențe. E o carte de lămurire pentru ziua de azi și de documentare pe seama posterității. Iar pentru cititorul averfizat, un prilej de rară desfătare intelectuală.

Despre bucuria noastră, a celor cari am văzut-o zămislindu-se, nu vom mai adăuga nicio vorbă.

ALEXANDRU HODOȘ

Cu voi, cei mulți...

Cu voi cei mulți și pașii mei se 'ndrumă
Bătătorind drumeagurile 'n lung,
Desculți, în diminețile cu brumă.

Dar talpa noastră spinii n'o străpung.
Vestim mai bune vremuri prin colinde
Și relele, din urmă nu ne-ajung.

Cu voi cei mulți nădejdea mi s'aprinde,
Cu voi îmi bate inima de jar,
Și-mi rânduiesc desaga cu merinde,

Ca pentru căi de străbătut amar.
Șiragul de vieți nu se mai curmă,
Ne primenim cu codrii de stejar...

Doinesc din fluer după oi în turmă
Cu voi, ciobani proptiți în crengi de corn
Și la mulsoarea albă de pe urmă

Mă bucur lapte în găleți când torn.
Prin codri 'n bocănitul de topoare
Bătrânii fagi din boltă îi răstorn,

Iar seara ies la cele trei izvoare
Și scot din spuză rumenul mălaiu,
L-închin și cald din el mușc ca din soare.

Când mare-i taina noaptea'n luna Mai,
Ascult cavatul tânguios din vale
Și-mi odihnesc privirea'n jărăgai.

În dimineața cu forfotă pe cale,
Plăvanii blânzi, vânjoși și grei i-injug
Și din ogor întunecat, agale,

Despică brazde limba dela plug.
Seninul preamăresc cu ciocârlia,
Cânt psalmi de foc cu soarele pe rug

La răsărit, de-unde țâșnește bucuria,
Când munții în odăjdii stau pe zări,
Cădelnițe de tămâiat țăria.

Cu tine, salahor, pe ude scări
Cobor în guri de ocnă 'ntunecată,
Adâncul să-l cunosc în depărtări,

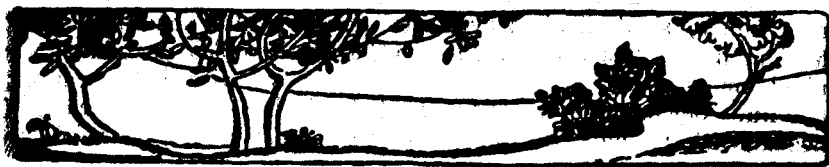
Să-mi scriu cu sânge viața zbruciumată
Mă întristez cu 'ngălbenit obraz
De viața 'n fabrici lănced picurată,

Prin sita zilei grele de necaz.
Cu voi cu toți îmbrățișez pământul,
Rumân ogor, când îndurăm și azi,

Și așteptăm deplin să fie cântul...

MIHAI NOVAC

† Vasile C. Osvadă

„Plâng și mă tânguesc când mă gândesc la moarte și văd în morminte zăcând frumuseța noastră, cea după chipul lui Dumnezeu făcută“. (Cântare de la prohod).

Pentru omul gânditor, pentru omul superior, care cuprinde cu mintea sa universul, tragedia vieții umane nu naște din greutățile pe care trebuia să le birue în viață, din slăbiciunile proprii și ale altora, pe care trebuie să le ingenuncheze pentru a ajunge la țință, din neșfârșitul lanț al imperfecțiunilor pe care e dator să-l sfarme, ci din gândul cel cumplit al morții, din contrastul brutal dintre gândul și simțirea sa intimă care-i spune că nu poate muri, și realitatea mai tare decât convingerea.

Adevărata tragedie a existenței s'a născut și a fost simțită de întâiul om cugetător, care a căzut înfrânt din contemplarea acestui contrast. Și tristețea cea mare și adâncă a coborât ca un nour greu peste bucurie numai în clipa în care întâiul om și-a dat seama că deși se simte nemuritor prin gând, prin sentiment și voință, soarta lui pe pământ e una singură: risipirea în țărână și cenușă. N'a fost în cursul veacurilor, un singur gând luminat care să nu fi simțit fiorul tragic gândindu-se la moarte și văzând în „morminte zăcând frumuseța noastră cea după chipul lui Dumnezeu făcută, fără chip“ și să nu fi întreat: „Cum ne-am înjugat cu moartea? Cum ne-am dat stricăciunii? O minune! Ce taină e aceasta care s'a făcut pentru noi?“

Și din adâncul vremilor până la Hristos, și dela El până azi, și până la sfârșitul veacurilor cei necredincioși, dar grei de minte și pricepere, s'au întreat și se vor întrea: „O minune, ce taină e aceasta care s'a făcut pentru noi?“

Și răspuns nu e dat altul oamenilor decât al Mântuitorului: „Tot cel ce crede întru mine nu va muri ci va avea viața vecilor“. Și „eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi“. Răspuns trecut în simbolul credinței creștine: „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să vină“.

Tot ce e trecător și zădărnice se împotrivesc firii noastre celei mai intime, și dacă n'am avea alte dovezi pentru nemurirea sufletului ar fi de ajuns aceasta. Ne revoltă floarea ofilită de brumă, serinul întunecat de nori, prăbușirea culturii și civilizației popoarelor, un trup omeneșc pe care l'am știut în deplină vigoare, văzându-l reînsuflețit. Și încă cele materiale sunt numai umbra chipului lui Dumnezeu.

Dar cum nu vom simți tragicul existenței noastre când vedem dispărând elementele spirituale care-l fac pe om cu adevărat după chipul lui Dumnezeu: gândul într'aripat, mintea larg cuprinzătoare, sentimentul cald, voința veșnic cuceritoare? Cum nu vom plânge și nu ne vom tângui, când vedem ștersă din lume această pecete a dumnezeirii? Spiritualitatea noastră!

Adormitul în Domnul pe care-l plângem azi și ne-am adunat să-l petrecem la locașul de veci, a fost o fericită îmbinare a acestor elemente spirituale ale vieții. Frământare de gând și de sentiment, minte veșnic agitată, veșnic cucerită de probleme vitale pentru societate și neam, pornită din prisosința simțirii, a sufletului larg cuprinzător, o flacără din care pornește creația în toate domeniile vieții omenești, aprinsă fantazie de poet, și o nestinsă dorință de a vedea create mijloace, prin cari nația sa să poată ajunge la soartă mai bună, toate acestea se îmbinau și alcătuiau spiritualitatea lui Vasile C. Osvadă.

Spirit neobișnuit de clar, facultate deosebită de a pricepe și pătrunde cu ușurință problemele, o plăcere instinctivă de a se lupta și cu fețele cele mai grele, mai întunecoase ale problemelor, bucuria intelectuală de a pune degetul pe punctul esențial, plăcerea de a lămuri și pe alții, de a limpezi, de a concretiza abstracțiunea născută în spiritul său, l'au făcut în cursul vieții sale așa de scurte să fie ca argintul viu, în vecinică nehotărâre, în viața culturală, economică, socială și politică a nației sale, căutând mereu mijloace noi pentru propășirea neamului.

Născut la 1875, în Măhaciu, județul Turda, din cinstiți și harnici români, — tatăl său răposat la vârstă de peste 80 de ani fusese notar, — studiază la Blaj, Brașov și Viena, pregătindu-se pentru cariera economică financiară, intră de tânăr în publicistică la *Tribuna* din Sibiu, trece la banca „Chioreana” din Șomcuta-mare, apoi dela înființarea ei din 1902—1915 lucrează la „Banca Agricolă” din Hunedoara, pe care o și conduce; între timp dezvoltă o mare și prețioasă activitate de publicist, înființând ziarul *Tovărășia*; un mare însuflețit al mișcării cooperative în toate ramurile vieții economice, bate drumuri, însuslește oameni, ține adunări și îngenunche adeseori sub povara concepțiilor prea mari pe cari voește să le realizeze. Iar când a bătut nărele ceas, în Mai 1915, trece în Regal, de unde nu se mai întoarce decât la 1 Decembrie la Alba-Iulia.

Vasile C. Osvadă pleacă din rândurile unei generații care nu și-a văzut încă realizate toate ideile, și cari e și azi în plină luptă. E cea din urmă generație de intelectuali din Ardeal dinainte de

Unire, eșită pe terenul vieții românești după procesul Memorandului. Generație care în fața opresiunii tot mai dârze a statului ungar simțea nevoia să se retranșeze în forțele vii ale nației românești din Ardeal, în realitatea românească de acasă, îmbogățindu-o și valorificându-o, în cultura românească unitară, în reluarea legăturilor multiple cu viața românească din România liberă, presimțind dela începutul luptei că soarele românismului răsare la București.

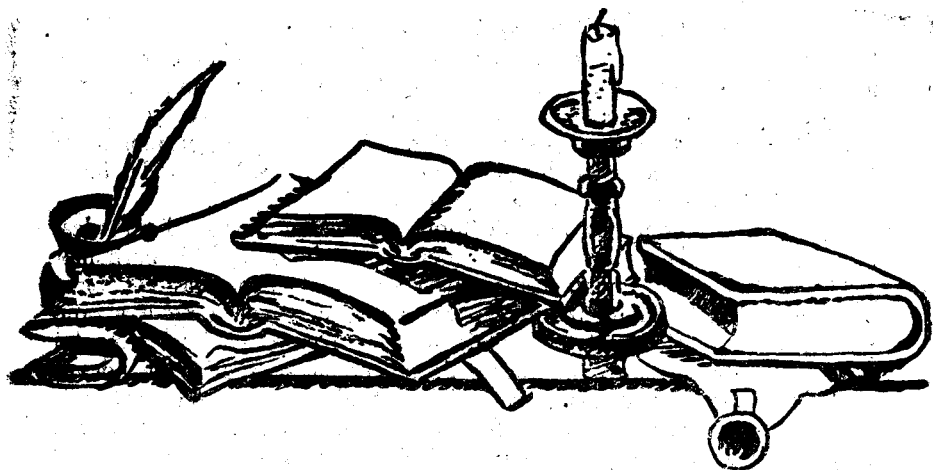
A fost neprețuit tovarăș de luptă și al economiștilor din Ardeal și Regat, și al literaților și oamenilor de cultură, și al bărbaiilor politici. Il însușeștea viața românească sub toate aspectele ei; simțirea lui adâncă, via lui intuiție și raționamentul ager l'a făcut scump prieten tuturor și neuitat tovarăș de muncă. Pentru că inteligența lui era însoțită de o adâncă necesitate de sinceritate și de prietenie adevărată. Vor arăta alții meritele sale pe terenul vieții economice-financiare, din mijlocul căreia a fost nelipsit dela vârsta de 20 de ani până la moarte. Eu mă voi mărgini să spun că el a fost pe acest teren o minte creatoare. Și dacă s'ar putea aduce obiecțiunea că nu toate încercările lui au reușit, vom spune că mai valoroși sunt totdeauna pentru neam cei ce se frământă cu idei, realizează și încearcă, decât aceia cari primesc de-agata, și sunt goți de orice neastâmpăr al creației, care rămâne dar de origine divină, și distinge pe om mai mult decât orice onoruri și situații în viață.

Se desparte greu de Vasile C. Osvadă nu numai maicăsa împovorată de ani mulți, nu numai soția îndurerată care a știut să-i aline zilele din urmă și să-i ușureze suferințele cari deschid drumul veșniciei, nu numai frații și rudeniile apropiate, ci și un număr mare de împreună muncitori în ogorul vieții românești, culturale, economice, sociale.

Prietenia lui nu vom mai avea-o, inteligența lui sclipitoare nu ne va mai da ceasuri de farmec, și din inima lui bună și iertătoare nu va mai adia spre noi caldă simpatie care ne robea. Dumnezeu să-l ierte!

Odihnească în pace!

I. AGĂRBICEANU

Guvernul de dictatură

Toată lumea înțelege astăzi, că zilele guvernului de umplură, pe care cu atâta iritantă seninătate îl prezidează d. G. Mironescu, sunt numărate. Nimeni nu vede, însă, ce va urma.

La această desorientare generală, din a cărei negură se desfac vedenii îngrijitoare, au contribuit într'o apreciabilă măsură așa-numitele noastre gazete independente, cari, copleșite de obligația de a-și informa cititorii în fiecare zi, nici n'au de unde să aștepte ce se va întâmpla, nici nu pot să spună în definitiv, ce vor.

Întrebați, de pildă, de d. Em. Socor, care se intitulează director al *Adevărului*, ce fel de cărmuire ar dori să vadă instalându-se în România? Acest îndrumător loial al opiniei publice dela noi aparține, cum se știe, partidului socialist. În chip firesc, ar trebui să prefere oricărei combinații burgheze, un minister având în frunte pe d. tovarăș I. Moscovici. Ferindu-se să-și dea pe față adevăratele-i convințeri, *Adevărul* se mulțumește să zăpăcească lumea cu profesii contradictorii, în așteptarea zilei când, toate valorile românești fiind demonetizate, sărmana noastră mulțime desnădăjduită va deveni o pradă ușoară pentru importatorii formulelor internaționale.

Pentru motive diferite, potrivit intereselor pe care le servesc, la fel procedează și ceilalți confrăți dela *Curentul*, *Cuvântul* și *Lupta*, cari, fără a privi o singură clipă situația prin prizma realității prezente și fără a susține cu convingere vreo soluție proprie, lansează tot soiul de informații la rubrica reportajului cotidian, constrânși, de

multeori, să culeagă orice neghiobie întâlnită la răspântie, pentru a nu fi puși în desagreabila postură de a mărturisi, că nu știu nimic și nu cred nimic.

Așa s'a pus în circulație, printre alte produse ale imaginației de cafeenea, zvonul despre apropiata înscăunare a unui regim de dictatură... camuflată, sub șefia de formă a d-ului N. Titulescu și sub conducerea efectivă a d-ului C. Argetoianu. Această tovrărie ar echivala, cum am zice, cu o osândă definitivă a partidelor. Căci d. N. Titulescu, de multe vreme lipsă dintre noi, nu aparține nici unui partid, iar d. C. Argetoianu, fire recalcitrantă oricărei aclimați-zări, a trecut, în decurs de zece ani, prin toate partidele.

Știrea odată pusă în circulație a găsit repede comentatori. (Adevărații farsori sunt aceia, cari sfârșesc prin a da ei înșiși crezare propriilor lor născociri). Unii s'au prefăcut că se sperie de perspectiva viitoarelor constrângeri: un regim de dictatură, oricât ar fi de... camuflat, nu se dă în lături să suprimă, din primul ceas, întregul cortegiu al libertăților publice. Alții, au afișat o sinceră și curajoasă satisfacție: demult aveam nevoie, pentru a pune rânduială în țară, de o mână tare, care să se strângă, în anumite momente, pumn.

Italia n'a fost mântuită din ghiarele bolșevismului de dictatura fascistă? N'a reformat Mustafa-Kemal întreaga organizație a Turciei moderne? N'a fost silită Iugoslavia vecină să desființeze Scupcina, pentru a-și apăra unitatea amenințată?

Omul de pe stradă nu suferă de prejudecăți constituționale. El a văzut cum guvernează democrația parlamentară, pe care, în naivitatea sa încrezătoare, a investit-o cu toate prerogativele sufragiului universal, ajungând, în cele din urmă la concluzia, că majoritățile, dacă nu totdeauna cum spune Henric Ibsen, dar cel puțin câteodată, greșesc.

Vina cea de căpetenie a demagogiei național-țărăniște constă în această înfristătoare compromitere a unui principiu, care, după ce a fost declarat infailibil, se vede amenințat să fie renegat în întregimea lui. Din acest punct de vedere, în momentul de față, bietul nostru popor păcălit de atâți matadori electorali, dispus într-o bună măsură de a-și ispăși eroarea, ar privi, poate, cu oarecare resturi de speranță înstituirea unei cărmuiri autoritare, care să stârpească desfrăul agitațiilor irresponsabile, să restabilească principiul autorității diriguitoare și să strângă toate forțele creatoare ale națiunii în cadrul unei discipline severe, egală pentru toți câți muncesc onest și necruțătoare față de trântori.

Mulți ar fi îndreptățiți să-și închipuie, că o asemenea întorsătură dorită a lucrurilor n'ar mai fi cu puțință, decât prin înlăturarea partidelor. Dictatura, prin urmare, ar putea să fie, în unele locuri, dorită. D. N. Titulescu o presimte? În niciun caz, însă, nu d. C. Argetoianu va fi chemat s'o intruzeze...

* * *

Căci o dictatură nu se improvizează, ca o societate pe acțiuni, între câțiva interesați, și nici nu se poate concesiona unor întreprinzători străini, ca telefoanele bunăoară. Orice formă de guvernământ trebuie să se nască dintr'o necesitate colectivă și să se sprijinească, implicit, pe o forță organizată. Cu cât necesitatea colectivă se resimte în cercuri mai largi, cu atât forța organizată, pe care se rezimă orice cărmuire, își va avea rădăcinile mai adânc înfipte în conștiința națională. În diversitatea de forme a florei sociale există, desigur, și plante cu rădăcinile în aer, dar pe acestea cel mai ușor vânt le mătură, cași când n'ar fi fost.

Nu numai atât, dar vitalitatea unui regim politic nu depinde nici măcar de valoarea doctrinei pe care o reprezintă.

Absurditatea comunistă a reușit să se înstăpânească în Rusia, nu fiindcă poporul rusesc ar fi consimțit, în deplină cunoștință de cauză, s'o încerce, ci pentrucă, la un moment dat, în fața apatiei desăvârșite a celorlalte clase ale societății, câțiva agitatori ai proletariatului industrial au reușit să transforme într'o forță organizată formidabilul curent defetist din rândurile armatei țariste, înfățișând împărșirea pământului și socializarea fabricelor ca o supremă necesitate colectivă, a cărei realizare trebuia să transforme Republica Sovietelor într'un adevărat rai terestru. Când țărănimea rusă și-a dat seama de înșelăciune, era prea târziu. Armata roșie, teribil agent al puterii executive, stătea gata pentru represiune.

Revoluția fascistă s'a săvârșit în sens invers, ca o mișcare de apărare a ordinii amenințate, dar, la rândul ei, n'ar fi izbutit să biruiască numai în temeiul ideologiei sale, fără ca foștii luptători de pe front să fi copleșit prin voință și solidaritate militantă valul turbure al anarhiei agresive. Oricât de mulți ar fi detractorii d-lui Benito Mussolini și oricât de aspre ar fi criticele îndreptate astăzi împotriva formei de guvernământ din Italia, două adevăruri nu se pot contesta. Mai întâi, că apariția fascismului a fost o reacțiune firească împotriva unei primejdii reale, care amenința însăși ființa națiunii italiene. Al doilea, că acum opt ani și mai bine, când legiunile cămășilor negre au pornit în marș asupra Romei, acestea alcătuiau unica autoritate constituită, capabilă să impună respectul legilor și să asigure funcționarea normală a serviciilor publice.

Acelaș lucru s'a întâmplat la Belgrad, în ziua când regele ALEXANDRU a înlocuit democrația parlamentară, ale cărei frământări amenințau să sfășie în bucăți statul iugoslav, cu un regim de dictatură personală, consimțit de însăși majoritatea poporului.

* * *

Ar fi cazul să ne întrebăm, deci, cărei necesități colective i-ar corespunde dictatura în România, și, mai ales, pe ce forță organizată s'ar sprijini ea, în afară, bineînțeles, de personalitatea eroică a d-lui C. Argetoianu și de consimțământul dela distanță al d-lui N. Titulescu?

România trece în clipă de față, ce-i drept, printr'o dificilă criză.

economică, dublată de o adâncă zguduire sufletească. Amândouă au cam aceeași origine. De doi ani, de când răfăcirea regretabilă a votului obșteșc a așezat la cârma țării pleava demagogilor de profesie, o ducem din rău în mai rău. O complectă descurajare a cuprins toate păturile producătoare, iar mizeria care s'a instalat la gospodăria fiecăruia devine cu atât mai insuportabilă, cu cât fericiții beneficiari ai puterii dau spectacolul celei mai impudice îmbuibări. Contrastul a devenit prea elocvent...

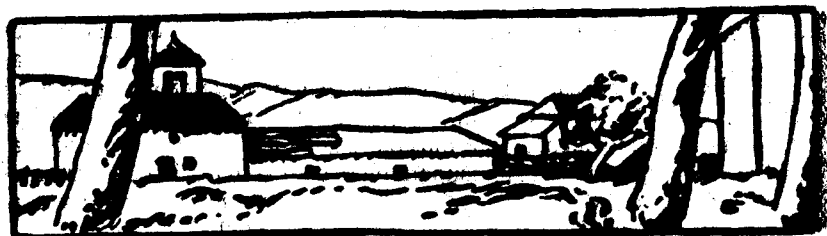
Izgonirea lacomilor impostori apare înaintea tuturor, nu numai ca o măsură slavatoare, dar de-adreptul ca un act de satisfacție morală.

Aceasta nu însemnează, însă, că vom repara urmele aventurii național-țărăniște înlocuind-o cu aventura dictaturii... camuflate a d-lui C. Argetoianu. Poate, că fostul întemeietor de pe vremuri al „Băncii Țărănești“ are soluțiile sale pentru remedierea crizei economice. Nu-i singurul în această categorie. Soluții a avut și d. Virgil Madgearu. Din nefericire, problema e cu mult mai complicată. România suferă astăzi, mai presus de toate, de o mistuitoare depresiune sufletească. O descurajare pustiitoare s'a încuibat în noi înși-ne. Pentru a ieși din marasmul ei ucigător, va fi nevoie de o încordare a tuturor energiilor noastre creatoare, sub îndrumarea unui conducător chibzuit, clar-văzător, al cărui cuvânt să fie ascultat cu încredere, al cărui prestigiu să nu fi suferit nici-o diminuare.

Guvern de dictatură? Iată unica rețetă, care nu se poate pune în obișnuita spițerie a culiselor politice. Un dictator cu chirie, iată ce nu s'a văzut până acum. Câți voluntari ai unei idei sunt gata să-și jertfească viața în România pentru a îngădui d-lui C. Argetoianu să prindă în mâinile sale, — sau dacă voiți: în pumnul său, — frâ-nele cârmuirii?

E o glumă în care nu putem să credem...

ION BALINT

Luptele naționale de ieri în Reichsratul austriac

Luptele în Parlamentul austriac se desfășurau mai ales pe teren național. În special între cehi de o parte, germani de alta, lupta era aprigă și continuă, fără împăcare posibilă.

Polonezii, cari nu aveau minoritate germană în Galiția, erau stăpâni în țara lor. De aceia lucrau alături de guverne, în cari aveau în totdeauna reprezentanți. Conte *Goluchovski*, ministru de externe înainte de Aerenthal, apoi *Bilinski*, ministru de finanțe și guvernator al Bosniei și Herțegovinei, au fost polonezi. Mai mult, polonezii au dat Austriei și un prim-ministru, pe contele *Badeni*, care a guvernat țara câțiva ani.

În schimb, rutenii din Galiția erau în lagărul opoziționist. (Spre deosebire de cei din Bucovina, protejați de guverne și cochetând cu acestea). Și din acest fapt reese lozinca guvernelor austriace: „*Divide et impera*”.

În Parlament, spre deosebire de pildă de Camera deputaților dela Paris sau de Camera Comunelor, nu s'au relevat oratori de seamă. Luptători încercați se găseau în toate taberele politice și naționale, oratori mari însă puțini.

Dintre germani s'au distins ca atare *Baernreither von Grammeier* și într'o epocă anterioară, deputatul *Carneri*, german, însă italian de origine. Despre acesta se povestește următoarea anecdotă. În seara unei zile, în care Carneri vorbise admirabil în Cameră, mai mulți reprezentanți ai poporului petreceau împreună într'un restaurant din Capitală, laudând discursul deputatului orator. Unul dintre cei prezenți, făcând cor cu colegii săi, adăogă cu oareșicare mândrie: — „Da, a fost admirabil și, tot timpul, m'a privit drept în ochi, ca și când s'ar fi adresat numai mie”. Peste puțin sosi și Carneri și felicitându-l cu toții, un deputat îl întrebă cum se face că știa să fie atât de convingător și să captiveze auditorul.

— „Foarte simplu, — răspunde acesta. Înainte de a-mi începe discursul, rotesc ochii asupra auditorului și-mi aleg muștra cea mai idioată. Pe aceia o privesc neconținut, ca să văd efectul argumentelor mele. Dacă dă semne de aprobare, îmi dă să înțeleg că m'a priceput, fusesem deci convingător. Dacă nu, multiplic argumentele și astfel reușesc, în cele din urmă, să conving pe toată lumea, chiar pe cei mai idioți“.

* * *

Dintre cehi s'au distins *dr. Rigler, Kramarz și Masaryk*, dintre polonezi socialistul *Darzynski*, până eri președinte al Camerei dela Varșovia, și latifundiarul conte *Dzieduszycki*.

Dl. *Henri Wickham Steed*, marele ziarist englez scrie în amintirile sale, despre cel din urmă că avea o vastă cultură și o înțelepciune impresionantă, înafară de un talent oratoric neobișnuit. „N'am întâlnit nici când — scrie *Steed* — un om mai spiritual decât *Dzieduszycki*“.

Acelaș *Steed* spune despre *Masaryk*:

„Printre pușinii bărbați cari au înțeles situația se găsea profesorul *Toma G. Masaryk*, slovac din *Moravia*, unul din profesorii cei mai respectați ai facultății de filosofie dela Universitatea din *Praga*. Liberal și democrat prin convingere, calm, rezervat, aproape timid, de o cinste transparentă, chiar cristalină, părea la prima vedere prea modest pentru a putea ține piept intrigilor și luptelor din Parlamentul austriac. Însă imediat ce a apărut la tribună, a impresionat pe toți încât s'a produs o mișcare pentru a-l alege președinte al noii Camere — onoare pe care a refuzat-o. M'am simțit din instinct atras spre el, deși în primele timpuri n'am avut decât relațiuni foarte sumare“¹⁾.

* * *

Asupra ședințelor Reichsratului găsim amănunte interesante într'o serie de articole publicate în „*Neues Wiener Tageblatt*“ de către contele *Barbo*, fost deputat în diferite rânduri.

Ședințele trebuiau să înceapă la ora 11. Deputații se adunau însă cu greu, astfel că, în realitate, ele nu puteau începe decât mult mai târziu. Oratorii nu erau ascultați. Adesea nu se găseau în sala de ședințe, mai ales în timpul mesei, decât oratorii și stenografii. Restul deputaților, ca și în Parlamentul nostru național-tărănesc, erau pe culoare și la bufet.

Totuș, oratorii vorbeau în fața băncilor goale, și vorbeau cu plăcere, pentru că astfel nu simțeau nici emoție, iar discursurile lor apărând atât în *Monitorul Oficial* cât și în gazeta locală din orașul lor natal, ei puteau să treacă drept mari oratori, fără a fi contestați de nimeni.

¹⁾ Henry Wickham Steed. — *Mes Souvenirs* — 1892—1914. Librairie Plon, Paris, 1926.

Scandalurile erau la ordinea zilei, provocate mai ales de membrii partidului tinerilor cehi sau de alți deputați ostili guvernului. Astfel deputatul Barbo povestește scena când vicepreședinte Prade citind dela tribună un decret oarecare, cehul Fresl se repede, îi smulge hârtia din mână, o mototolește și o aruncă în nasul vicepreședintelui. Germanul Malik se avântă peste bănci, ia de guler pe deputatul ceh și se încinge o băfae în lege, care nu se poate astâmpăra decât în momentul când președintele intrerupe ședința.

— „Ca prin farmec scandalul încetează, — scrie Barbo și exclamă — ca și când n'ai putea să te bați decât în timpul ședinței!”

* * *

Mijlocul cel mai eficace întrebuințat de opoziție pentru a împiedeca lucrările Parlamentului era obstrucția. Aceasta era de două feluri, tehnică și sgomotoasă.

Obstrucția tehnică se folosea de însuși regulamentul Camerei. Deputații țineau discursuri kilometrice, în care timp lucrările stagnau. Deputatul german Lecher a vorbit astfel odată fără întrerupere 12 ore. Pentru a putea rezista, prietenii săi politici provocau din când în când un mic scandal, ca oratorul să poată să râsufle și să bea, în această pauză binevenită, o cafea neagră. Oratorii cehi se foloseau în asemenea ocazii de limba cehă. Înșirau verzi și uscate, vorbeau despre crearea lumii și alte subiecte tot atât de vechi, citeau articole din ziare, ca să prelungească așa zisul lor discurs. Președintele ne pricepându-le limba, nu putea să-i cheme la ordine.

Pentru ilustra însă obstrucția tehnică, cităm după Barbo următorul caz:

Un mic partid ceh compus abia din șapte deputați a făcut odată obstrucție trei zile și două nopți, împiedecând orice activitate pozitivă a Camerei. Ei procedau în modul următor. Unul din ei prezenta o moțiune și cerea urgența. Vorbea în acest sens șase șapte ore. După el lua cuvântul un prieten susținând cererea colegului său, vorbind deasemenea câteva ceasuri. Un membru al majorității cerea închiderea discuției. Cel dintâi deputat ceh avea acum din nou cuvântul. El se odihni în timp și putea să vorbească iarăși până obosea. Propunerea se punea la vot, respingându-se bine înțeles, dar se perduse astfel 15—20 ore. Obstrucția însă nu era sfârșită, căci acum venea la rând al doilea deputat din grupul de șapte, care propunea și el o moțiune, iar jocul începea din nou. În tot acest timp dintre cei 7 obstrucționiști numai trei se găseau în ședință, restul se odihneau acasă, pregătindu-se pentru zilele următoare. În Cameră, în sala de ședință sau pe culoare trebuia să fie însă cel puțin 100 de deputați majoritari, alifel s'ar fi închis ședința. Era greu să fii însă, mai ales noaptea atâți deputați în Cameră. De aceea, ei erau împărțiți în serii; dela 7 dimineața la 2 după amiazi o serie de 100 de majoritari, dela 2 la 9 seara alta, dela 9 până dimineața a treia serie. De multe ori dormeau pe canapele în culoare sau în restau-

rantul Camerei; când suna însă clopotul toți se repezeau în ședință.

A treia zi dimineața — scrie Barbo — vorbea, mai bine zis mor-
măia, deputatul ceh Fresl. Baronul Fuchs, fost președinte al Reichs-
rätului, se infuriă și repezindu-se spre orator începu să vocifereze:

— „Nu se găsește nimeni să-l dea afară?”

„Il apucă de haină.

— „Dar, excelență, nu vrei doar să vă luați la bătae?”

„Se liniști și plecă să-și ia cafeaua.

„Eu însă, mă așezi în fața lui Fresl și încercai să-l ipnotizez.
Il priveam fix, făcând gesturile rituale, în loc să adoarmă însă el,
am adormit eu...”

Când președintele căuta să învingă obstrucția tehnică prin căl-
carea regulamentului, atunci obstrucționiștii puneau în practică pe cea
sgomotoasă. În acest scop, șipau, fluerau, cântau din gură și din
diferite instrumente, rupeau capacele dela pupitre și cu ele, lovind în
bănci, produceau sgomote infernale. În contra călcării regulamentului
nu exista decât această obstrucție sgomotoasă. Odată au pus-o în
practică numai doi deputați și, fiind prea pușini pentru a produce un
zgomot destul de mare, s'au servit de bombe puturoase. Toți depu-
tații au fugit din sală. Președintele rămase la postul său, ordonând
să se deschide ferestrele. Mirosul infernal se risipi încetul cu încetul
și Camera reîntrunită pronunță excluderea celor doi deputați dela mai
multe ședințe. Președintele îi somă să plece, ei însă nici nu se miș-
cau. Ședința se declară secretă, ordonându-se evacuarea galeriilor.
Doi servitori încercară să-i dea afară, însă cei doi obstrucționiști erau
puternici și servitorii nu reușiră. S'a mai recurs la încă doi, dar nici
cei patru împreună nu isbutiră.

Episodul a durat astfel câteva ceasuri. La urmă deputații ex-
cluși au fost amenințați că vor fi dași în judecată pentru „*Störung
der Verhandlung einer gesetzgebenden Körperschaft*”¹⁾ apoi intervenind
și prietenii lor politici și personali s'a reușit a-i convinge să pără-
sească ședința.

* * *

Activitatea deputaților, înafară de șefi, consta, ca și în Parla-
mentele noastre, din intervenții pela ministere și autorități pentru a
mulțumi pe alegători. Acest fel de activitate se chema „*Türklinke-
putzen*”, a curăți clanțele ușilor, pentrucă deputații, în turneurile lor
pela ministere deschideau atâtea uși.

Cei mai mulți deputați își angajau câte-o dactilografă pentru a
putea răspunde numeroaselor scrisori și cereri de intervenții. Acestea
nu se făceau însă întotdeauna pe degeaba. Ca și la noi. Unii aveau
taxe fixe.

Doi contracandidați din Galiția se invoiseră, înainte de alegeți,
ca cel care va reuși să plătească celui căzut jumătate din diurnă.

¹⁾ Impiedecarea lucrărilor unui corp legiuitor.

Pentru a se despăgubi făcea afaceri. Un altul anunța orice interpe-
lare, pe care bineînțeles n'o desvolta niciodată, în schimbul sumei de
100 coroane.

Erau și unii dezinteresați, spune Barbo. Un deputat sloven,
sărac lipit pământului, alerga pe jos din minister în minister, nepu-
tând să-și plătească luxul unei frăsuri.

— Acesta — scrie fostul deputat — mi se plângea odată
că-l înebuniseră alegătorii cu tot felul de pretenții absurde. Unul, de
pildă, îi pretinsese să-i vândă la Viena o pasăre vorbitoare.

Un caz interesant este acela al unui deputat tot din Galiția,
care a găsit cu cale să devalizeze încetul cu încetul sala de lectură în
care se găseau și mese de scris, prevăzute cu hârtie, plicuri și altele.
Deputatul s'a servit de această ocazie favorabilă pentru a „lua“ tot
ce se putea fura. Cu acestea a deschis apoi la el acasă, într'un
orașel din Galiția, un magazin de papetărie.

* * *

Dacă în ce privește intervențiile, dezinteresate sau nu, ale
deputaților din răposatul Reichsrat, există o asemănare cu activitatea
extraparlamentară a deputaților noștri, în schimb deputații majoritari
din Parlamentul vienez, spre deosebire de cei dela noi, se bucurau
de mai puțină favoare din partea autorităților decât deputații opozanți.

Astfel ne spune Barbo, că intervențiile guvernamentalilor nu
prea aveau succes. De opozanți se temeau miniștrii și îi satisfăceau
imediat. Barbo povestește, că intervenind odată pentru un țaran și
nefiind satisfăcut, deși era majoritar, n'a reușit să-și mulțumească
alegătorul decât amenințând cu o interpelare.

La noi, ca opozant, poți să ameninți și să interpelezi cât vrei.
Nimeni nu se sperie. Există însă argumente de altă natură, care nu
sunt la îndemâna deputaților opozanți.

VIRGIL P. RÂMNICIANU

Democrația și maniera democratică

În fruntea acestui articol s'ar conveni să definim mai întâi, ce este principiul democratic, și anume acel principiu care a rezultat din ideologia revoluției franceze, sau cu alte cuvinte: democrația considerată ca sistem filosofic-politic. Nu o vom face, căci ar însemna să încercăm o lecție de drept constituțional.

Democrația nu se rezumă la introducerea sufragiului universal în Constituție, permițând fiecărui cetățean care a depășit cei 21 de ani să pătrundă într'o cabină și să arate prin punerea unei ștampile, pe cine cui preferă, — oricâte garanții de libertate sau sinceritate i-s'ar asigura acestei operații.

De altfel, noțiunea sufragiului universal, este ea însăși destul de greu de delimitat. Nu putem spune, ce este acest universal sufragiu. N'avem decât posibilitatea unei definiții negative; acolo unde în sistemul de vot *nu* există nici condițiuni de cens, nici de capacitate, — alte condițiuni de sex sau vârstă putând foarte bine exista, — vom zice că avem sufragiu universal. E cu desăvârșire inexact a susține, că într'un regim de sufragiu universal toată lumea votează.

Democrația pretinde, pe lângă aceasta, un echilibru în arta de a governa, echilibru, care s'a creat în decursul unei lungi evoluții în Anglia și care a dat naștere *guvernământului parlamentar*. Se vorbește adesea de democrația engleză, dar această democrație — pe nedrept numită astfel — n'a constatat decât într'un echilibru între forțele constituționale, căci sufragiul universal n'a existat înainte de războiul mondial.

Principiul democratic, după însăși etimologia cuvântului, plasează destinele țării în mâinile poporului, îi așează pe cap *suveranitatea națională*, una și indivizibilă, pe care fiecare cetățean e chemat s'o exercite *în parte*. Există, deci, o flagrantă contradicție în indivizibilitatea, totuși divizată, a suveranității naționale. În mod logic, în virtutea acestui principiu fiecare viețuitoare dintre granițele unui stat democratic, *căreia i-se poate da numele de om*, (excluzând *infantia* și *infantia proxima*) are dreptul și datoria a colabora *propriis viribus* la conducerea statului. Aceasta ar fi adevărata democrație, în care partidele politice și parlamentele n'ar mai avea loc și cu atât mai puțin un suveran. Dar în realitate nu este așa; ceea ce am spus mai sus, nu s'a văzut încă și foarte probabil nu se va vedea. Găsim totuși

într'un rar colț de țară câteva cantoane (Uri, Glarus, Appenzell, Unterwald), unde dăinuiește așa zisul guvernământ direct; bărbajii acestor cantoane se adună — fiecare în cantonul său — în ultima Duminică a lui Aprilie, sau în prima Duminică a lui Mai, în frunte cu conducătorii cantonului îmbrăcați în strae vetuste, cântă în cor „*Veni creator spiritus*” și votează legi. Oricât ar fi de seducător acest sistem, adânc democratic, el nu prezintă garanții suficiente, și nu-i aplicabil din punct de vedere tehnic în marile state moderne. În plus, această votare prin ridicare de mâini, însoțită de un simulacru de discuție nu prezintă garanții suficiente pentru bunul control al legilor care se votează; când ne gândim că în unul din aceste cantoane un cod penal s'a votat în două ore, în schimb s'a discutat o zi întreagă dacă trebuie, sau nu, să se danseze în post!

O altă formă de democrație aplicată, viabilă de data aceasta, e guvernământul semi-direct, cunoscut mai ales în Statele Unite ale Americii, în majoritatea cantoanelor elvețiene și în statul federal helvetic. Aici reprezentanța națională există, ea colaborează, discută și votează legi, care revin corpului electoral spre aprobare, lucru care cel puțin în Elveția, nu e nicidecum un simulacru. Acest *referendum* se poate dubla cu o altă instituție, adânc democratică, aceea a inițiativei populare. (Dacă un anumit număr de alegători o cer, corpurile legiuitoare sunt obligate a lua în discuție un proiect mai dinainte elaborat, sau în lipsă să elaboreze unul și să-l discute.)

Rămâne o ultimă formă a democrației aplicate: guvernământul reprezentativ, forma cea mai răspândită, principiar însă nu și cea mai democratică. La reprezentanța națională s'a recurs tocmai pentru motive de ordine tehnică, anume imposibilitatea de a face pe fiecare cetățean colaborator direct la treburile publice.

În aceste circumstanțe, partidele politice s'au născut în mod forțat, rezultat al unor disensiuni principiare, poate un rău, poate un bine, nu putem spune în mod cert, însă o necesitate inerentă oricărui guvernământ reprezentativ și parlamentar.

Mai înainte am spus că sistemul democratic este impracticabil așa cum filosoficește a fost conceput. În concluzie, din acest punct de vedere nu există democrație, ci numai forme de guvernământ mai mult sau puțin democratice; sau altfel, există democrația principiară, seducătoare ca principiu, irealizabilă în practică, și democrația aplicată sau *maniera democratică*. Nu există democrație propriu zisă nicăeri, există numai o manieră de a se servi de ea, pentruca pe baze democratice, sau pornind dela idei democratice să se organizeze o formă de guvernământ comportând un echilibru politic, care să asigure libertățile individuale și controlul gestiunii treburilor publice.

Original principiul democratic s'a aivit sub formă filosofică, s'a clădit pe el un sistem și a fost un element de luptă contra regalității în țara unde s'a născut. Acest sistem plămădit sub auspicii volburilor roase a conținut o prea mare doză de exaltare și utopie pentruca, la plinirea vremii, să poată constitui, cu toate elementele sale componente, un sistem de guvernământ. Astfel s'a născut *maniera democratică*.

pâinea de toate zilele a mai tuturor popoarelor din ziua de azi, mai bună sau mai rea după priceperea de-a și-o frământa și a și-o coace a fiecăruia. N-o putem avea decât pe cea de-a doua și ni se promite mereu — cea dintâiu. Într'un articol publicat în paginile acestei reviste acum câțiva ani, d. V. Răsu-Șirianu, sub spiritualul titlu „Democrația și ciocolata Suchard“, compara ingenios acest fabricat alimentară, cu acel produs politic, în felul de-a li-se face reclamă; călătorul internațional își plimbă ochiul în toate gările mari pe reclame, unde un câne bernardin poartă pe un fond nins, cu multă inteligență un pachet de ciocolată, la gât.

Aceste reclame existau cu mult înainte ca Suchard să-și fi pus marfa în comerț. Consumatorul reclama această marfă, fără ca negustorul să i-o poată servi, deși reclama o îmbia prefutindeni. Acelaș lucru cu democrația, anume politiciani ne-o o oferă, ne-o su-pralicatează, fără ca, momentul venit, să ne-o poată, într'un fel sau altul, servi. Și de ce? Pentrucă democrația care ni se promite nu-i decât o ideologie impracticabilă.

Tot ceea ce putem revendica și spera, e un guvernământ de manieră democratică echilibrat. Un echilibru constituțional, sau cum se zice în America „un sistem de frâne și de contramăsuri, pentru a împiedeca mașina constituțională de-a se ambala“, sau pentru a da acestei expresii forma elegantă ce i-se cuvine, vom cita celebra frază a lui Montesquieu „il faut que le pouvoir arrête le pouvoir“. Această balanță constituțională în echilibru este punctul, către care s'ar cuveni să năzuiască maniera democratică. Nu este neapărat nevoie de sufragiul universal în cea mai largă accepțiune a cuvântului; evident, baza acestui regim trebuie să rămână corpul electoral, maniera însă de-a face acest corp să ia parte la conducerea statului e o chestie de circumstanță, important este punctul de ajungere al sistemului. Ceea ce ne lipsește nouă este tocmai o a doua forță, care să asistue frâna puterii executive în tendința sa de excese, și să asigure cetățeanul contra încălcărilor de ordine fiscală sau administrativă, pe care puterea executivă este totdeauna împinsă a le face. La noi puterea executivă comprimă întregul ruaj constituțional, până la asfixiere, în așa fel încât, corpurile legiuitoare nu mai sunt decât un inutil, dar costisitor apendice, care nu controlează guvernele și care nu asigură libertățile individuale. Nimeni nu se ridică contra democrației; chiar cei mai fervenți apărători ai acestui principiu refuză un guvernământ de echilibru. Am văzut politicieni care s'au urcat la guvern pe scripetele principiului democratic, pentru a înăbuși — prin demisiu iscălite în alb — orice veleități către un regim de echilibru democratic.

Ceea ce ne trebuie e aceea a doua forță — pe lângă cea executivă — fie cea legislativă, fie cea judiciară, suficient de viguroasă pentru a o simți trăind, pentru a putea răsbi, cu vremea, către o manieră democratică de-o mai bună dospitură.

SEMPRONIU LUPAȘ

licențiat în drept dela Universitatea din Lille.

Cronica politiceii interne

— Imprumuturi și concesiuni —

Rareori s'a văzut un guvern, pe care perspectiva inevitabilă a apropiatei sale retrageri să-l fi îngrozit într'atăta. Fericii beneficiari ai puterii, după ce, cu cea mai deplină seninătate l'au dat peste bord pe d-l Iuliu Maniu, șeful, ca să se regrupeze în jurul medio-crității decorative a d-lui G. Mironescu, sunt gata acum pentru orice nouă umilință și pentru orice nou compromis, numai să nu se despartă de putere.

Incrustați ca niște paraziți flămânzi subț pielea țării, domnii național-tărăniști nu se pot împăca de fel cu gândul, că vor trebui să se reîntoarcă din nou în opoziție. Pentru a evita acest amarnic desnodământ, ar face orice. S'ar da de trei ori peste cap în fața palatului Regal, ar umbla în mâini pe dealul Patriarhiei și ar mesteca în dinți, fără să crâcnească, sticlă pisetă, în întruniri publice.

De aceea, orice pretext capabil a prelungi cât de puțin dulcea agonie, li se pare bine-venit. Ultima scândurică de salvare, pe care d. G. Mironescu a descoperit-o, e povestea cu împrumutul.

Intors de curând dintr'o agreabilă călătorie de vacanță, d-l G. Mironescu a strâns pe reprezentanții presei în jurul unui ceai cu „petits-fours”-ururi, comunicându-le, că, în vreme ce s'a amuzat prin străinătate, a reușit să aranjeze o foarte bună combinație financiară, de pe urma căreia România nu va avea decât să profite. Fără să fie, propriu zis, un clasic, d. G. Mironescu se pricepe să îmbine plăcutul cu folositorul. Primul nostru ministru citește, poate, pe Horațiu: „*Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci*”.

Însă, din nefericire, chestiunea mult trâmbitată a împrumutului nu-i tocmai atât de limpede. Dacă ar fi să dăm crezare presei guvernamentale, nu ne-ar mai rămânea decât să întindem mâna, pentru a primi dela bancherii străini, mai întâi tranșa a doua a împrumutului de stabilizare, apoi, în afară de aceasta, încă o sumă importantă, în schimbul căreia vom oferi drept compensație monopolul fabricării și vânzării spiritului. Ar fi vorba, în cifre, de apro-

ximativ 35—40 milioane de dolari, adică, în bani românești cam 6 miliarde jumătate de lei. Pentru cheltuielile mărunte ale unei cărmuirii în lichidare, ajunge!...

Privită sub unghiul intereselor reale ale țării, problema are o altă înfățișare. Să ne oprim întâi la tranșa a doua a împrumutului de stabilizare. Nu-i o taină pentru nimeni, că acest faimos împrumut, ale cărui condiții au fost fixate cu prilejul subscrierii primei tranșe, urmează să fie garantat, ca și până acum, prin veniturile Regiei Autonome a Monopolurilor Statului. Adică, redevența acestor venituri va trebui să acopere de două ori anuitatea împrumutului contractat. Veniturile realizate de Regia Monopolurilor pe anul 1930 se ridică aproximativ la suma de 4 miliarde 400 milioane lei. Anuitatea primei tranșe reprezintă cam 1 miliard 400 milioane. Deci, a doua tranșe, presupunând că s'ar cădea de acord asupra cursului emisiunii și asupra dobânzilor, n'ar putea să treacă de limita fixată de însăși incasările constituite ca garanție.

Vom presupune, totuși, că România va primi în scurtă vreme această a doua tranșe a împrumutului de stabilizare, — care în niciun caz nu se ridică la 6 miliarde jumătate de lei. În ce mod vor fi ușurate finanțele noastre publice? Și, mai ales, cum se va resfrânge această operație asupra situației generale economice? Nu-i nevoie să fim profeți pentru a răspunde la aceste întrebări. Avem înaintea noastră experiența de până acum, care ne-a învățat destule. Prin urmare, ce se va întâmpla? Statul va renunța încă odată la o câțime importantă din veniturile sale, aplecând și mai mult spre deficit bilanțul bugetar; încă odată se vor scumpi produsele oferite publicului spre consumație, sporindu-se iarăș sarcinile pe care, cu toți le avem de suportat. Se va bucura numai d-l Mihai Popovici, ilustrul nostru vistiernic, care se va arăta mulțumit, că pe pretul unei noi înglodări în datorii va reuși să cârpească, pe ici pe colo, găurile prea vizibile ale Tezaurului public.

Guvernul în descompunere al d-lui G. Mironescu procedează întocmai ca feciorii de bani gata, pregătiți cu cinism să toace moștenirea răposatului lor părinte. Neputând să producă, el amenetează bunurile agonisite de înaintași și trăiește de pe o zi pe alta, din credit. O asemenea socoteală comodă duce, din păcate, direct la faliment.

Nu se poate spune altceva nici despre celălalt proiect, al unui împrumut și mai însemnat, obținut pe baza unei concesionări a monopolului spiritului. Regimul național-țărănist, care pare să fi adoptat frivola deviză: „După mine potopul“, vrea să preschimbe în bani lichizi toate izvoarele de câștig ale statului.

Să nu uităm un mare adevăr: Împrumuturile se cheltuiesc repede, dar se plătesc ceva mai greu. Tare ni-e teamă, că de pe urma aranjamentelor financiare operate de partidul d-lui Iuliu Maniu vor avea de suferit și fiii și nepoții noștri. Asemenea nenorociri își întind consecințele funeste de-a lungul mai multor generații. Toți câți au votat cu „roata“, pot să închidă ochii mulțumiți...

A. H.

Cronica politiceii externe

— Cartea albastră asupra Indiei —

De mai bine de doi ani o comisie compusă din învățați, scriitori de seamă, ziariști și oameni politici studiază sub președinția lordului Simon, rezolvarea chestiunii indiene, strângând materialul necesar pentru cât mai complectă documentare a guvernului englez.

Rezultatul acestei anchete a fost publicat de guvernul dela Londra, sub forma unei „Cărți Albastre“, de peste 400 de pagini, iar numeroasele anexe au fost cuprinse în nu mai puțin de 14 volume.

Studiind această documentată lucrare, găsim asupra Indiei date interesante. India, de pildă, are o întindere de 4.675.620 km. pătrați, cam de 16 ori cât România. Din aceștia, 2.834.120 km. pătrați formează provincii direct supuse Engliterei, pe când restul de aproape 2 milioane este împărțit între 600 state vasale, dintre cari unele, de exemplu Cașmirul și Haidarabad au aproximativ întinderea României, pe când altele nu sunt mai mari decât județul Brașov sau Vaslui. India provincială adică partea direct supusă Engliterei este împărțită în 9 provincii. Dintre acestea, cea mai mare, Birma, este mai întinsă decât România, pe când cea mai mică, Assam, este exact cât țara noastră.

În totalul ei, India Apuseană are mărimea Europei, afară de Rusia. Populația ei este de 319 milioane suflete, dintre cari 247 milioane se găsesc direct sub stăpânire engleză, pe când în cele 600 state vasale nu locuiesc decât 72 de milioane.

Densitatea populației variază dela provincie la provincie și dela stat vasal la stat vasal. În provincii ea este mai mare (87) decât în cele din urmă (38). În țara întregă densitatea este de 68 locuitori

pe km. pătrat, mai mare decât în România, a cărei densitate este abia de 58; a Statelor Unite ale Americii, cu toate marile aglomerații în numeroasele orașe, nu este însă decât de 15 locuitori la km. pătrat.

Populația rurală a Indiei, așezată în aproximativ o jumătate milion de sate, (în România erau 8704 comune rurale după vechea împărțire administrativă) formează 72% din totalul populației. Orașe cu populație mai mare de 100 de mii sunt 33, dintre cari, Bombay 1.200.000, Calcutta 1.132.000, Madras peste o jumătate de milion, Haidarabad 400.000, Delhi 300.000 și Lahore 282.000.

Rețeaua indiană de căi ferate are o întindere de 62 mii kilometri. (România are 12 mii, Anglita 40 de mii, Franța 53.561, Germania 57.864, Belgia exact cât România). India a produs în 1927: 9 milioane tone grâu, 43 milioane tone orez, 2 $\frac{1}{2}$ tone orz, 3 milioane tone trestie de zahăr, 163 milioane tone ceai, 13 milioane cafea și 9 milioane cauciuc. Ea are 2.174.000 cai, 1.840.000 cățari, 149.174.000 boi, 36.792.000 oi, 50.543.000 capre, 37.913.000 bivoli, 767.000 cămile.

* * *

În India se vorbesc 222 de limbi, dintre cari abia 12 posedă o literatură bogată, ziare și reviste. Diferența între limbi este foarte mare. Sunt unele cari, vorbindu-se în provincii învecinate sau chiar în aceeași provincie, se deosebesc totuși în aceeași măsură cum se deosebește de pildă limba românească de cea maghiară.

Limba *hindu* este cea mai importantă dintre ele. Ea este vorbită de aproximativ treizeci până la patruzeci milioane de locuitori, prin urmare cam de 12%, pe când limba engleză n'o înțeleg și vorbesc decât 2.5 milioane, cam 0.8 la sută. Religiiile principale sunt: cea hindusă, 160 milioane, budistă 80 milioane și mohamedană 60 milioane. Cea dintâi are forme foarte variate. Fiecare sat își are zeii și idolii săi. Numărul acestora este de un sfert de milion. Nu numai populația satelor, ci și aceia a orașelor are o slăbiciune deosebită pentru rituri religioase mistice. Chiar intelectualii, medicii, avocații, se roagă zeilor, aducându-le jertfe.

Între budiști și hinduși de o parte, și mohamedani de alta, există o prăpastie mare. Ei se urăsc reciproc, din răspuțeri. Față de Anglita însă, mahomedanii sunt supuși credincioși, formând cel mai solid sprijin al acesteia. Mulți dintre țărani se roagă totuși, și lui Budha și Dumnezeuului mahomedan. În casele lor găsești două altare, într'un colț pe Buda, într'altul pe Mohamed. Dacă unul nu ajută la nevoe, se roagă și celuilalt.

În Cartea Albastră găsim amănunte interesante și asupra *castelor*. În floare în lumea veche, în Egipt, Asiria și Babilon, ele au dispărut de pretutindeni, trăesc însă și azi în India, unde există caste în număr considerabil. Cartea le enumără pe toate. Dintre acestea unele apar deadreptul caraghioase: 'casta vânzătorilor de

gunoi, a fabricanților de arbori genealogici, a plângătorilor (la înmormântări), a hoșilor de meserie, a vagabonzilor, acrobaților, casta caraghioșilor, casta martorilor de profesie și chiar aceia a denunțătorilor.

Există însă și caste privilegiate, păzitorii templelor și scriitorii de cărți sfinte, de pildă, precum există și caste disprețuite. Dacă un strămoș a aparținut, de exemplu, castei curățitorilor de gunoi, urmașul, chiar dacă este cult, posedând studii universitare, aparține aceleiaș caste, fiind disprețuit de celelalte. Tinerimea modernă, în special aceia aparținând castelor inferioare, caută să le desființeze. Se lovesc însă de opoziția încăpățanată a membrilor castelor privilegiate.

În ce privește mișcarea lui Ghandi, Cartea Albastră spune că din 318 milioane de locuitori, 300 de milioane nici nu știu cine este acest apostol al liberării Indiei de sub jugul englez, iar din cele 18 milioane, 15 milioane privesc mișcarea lui cu totală indiferență și abia 3 milioane îl urmează.

* * *

Față de această haotică diversitate de naționalități, de limbi și dialecte, de religii și credințe, de triburi și caste, nu este de mirare că se produc răscoale și turburări. De cele mai multe ori, ele nu sunt îndreptate contra stăpânirii englezești, ne avându-și cauza în dorul de libertate al popoarelor, ci isvorăsc din certuri și neînțelegeri între diferitele naționalități sau între credincioșii aparținând diferitelor confesiuni.

Mișcarea lui Ghandi singură urmărește scuturarea dominației engleze. Ea nu contează, după câte am văzut, decât pe un număr restrâns de partizani, abia pe unu la sută din imensitatea populațiunei indiene. Totuși, față de fanatismul încăpățanat al indienilor, numărul ghandiștilor este suficient pentru a provoca serioase îngrijorări guvernului englez.

Este natural ca fiecare popor să aspire după deplină libertate. Din acest punct de vedere, de sigur că mișcarea ghandistă este pe deplin justificată. Englezii sunt însă și ei perfect îndreptățiți, când ezită să le acorde dreptul de a dispune nestânjenii de soarta lor. Un asemenea gest ar constitui o mare nenorocire, în primul rând pentru India însăși, fiindcă independența ei ar însemna începutul unei îndelungate și periculoase ere de războaie civile, provocând un haos de nedescris, explicabil într'o țară unde există atâtea naționalități, dușmane între ele. În al doilea rând, pentru că s'ar deschide astfel bolșevicilor moscoviți noi posibilități de propagandă într'o țară, care nu s'ar putea apăra singură contra asaltului disperat ce se dă dela Moscova pentru provocarea revoluției universale.

Din această cauză, guvernul englez caută să rezolve problema pe altă cale. Acesta este și motivul pentru care comisia de sub președinția lordului Simon a fost însărcinată cu studierea chestiunei.

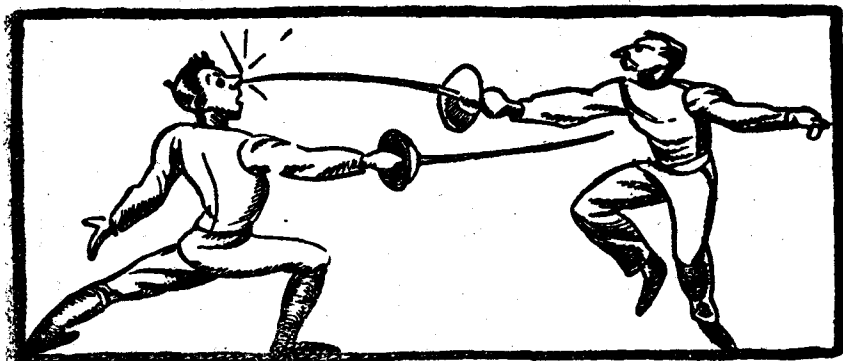
Propunerile lordului Simon sunt următoarele:

1. O mai mare autonomie dietelor provinciale;
 2. Adunarea centrală dela Delhi să devie o adunare generală aleasă de consiliile provizorii, pe baza reprezentării proporționale;
 3. Baza sufragiului să fie lărgită astfel ca aproximativ 10% din populație să aibă drept de vot în loc de 2.8% ca până acum;
 4. Consiliul de stat care asistă puterea executivă (viceregele) să fie menținut, însă viceregele să numească singur pe consilierii săi;
 5. Armata să rămână sub autoritatea vice-regelui și comandamentului superior britanic;
 6. Poliția și administrația să rămână sub autoritatea directă a secretarului de stat pentru India din Londra;
 7. În vederea viitoarei federalizări a Indiei întregi, să se creeze un consiliu consultativ al Indiei Mari, cuprinzând 30 membri, dintre cari 20 să reprezinte statele autonome;
 8. Diferite reforme progresive și separarea Birmaniei de India.
- Până acum nu s'a luat încă nici o hotărâre, guvernul cercetând concluziile și bogatul material strâns de comisie.
- În orice caz, un cititor imparțial al Cărții Albastre nu poate ajunge decât la concluzia că poporul indian nu este încă matur să se guverneze singur.

Englezii au făcut multe și mari sacrificii pentru a scoate India din întuneric, înființând școli și alte institute de cultură, îngrijindu-se de sănătatea publică, construind șosele și căi ferate. Totuș, progresul făcut de populație este mic. Nici 5% nu știe să scrie și să citească, deși pretutindeni există școli, licee și universități.

Nu s'ar putea prin urmare, decât aproba eventuala hotărâre guvernului englez de a menține încă câțeva vreme situația de azi pentru că poporul indian, acordându-i-se libertatea n'ar profita nimic, ci, dimpotrivă, ar pierde. Singurul profitor ar fi bolșevismul rusesc.

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Corbii

*Sătul deatâta cârâit
De corbi croncănitori, poporul
A tras o dungă de lumină,
Căci prea ne-ameninșase norul.*

*Au tăbărit pe capul țării
Ca babele cu dedeochii,
Când i-au cântat i-au furat mintea,
Iar când au prins-o, i-au scos ochii.*

*Azi stolul nu mai face larmă,
Căci plin e pântecul și gușa,
Și nu li-e milă, bată-i cerul!
Căci ne-au lăsat numai cenușa.*

*Inghit, dar ce să mai înghită?
Că suntem oase goale roși,
De-atunci i-am tras ușor, cu-o roată,
Acum sunt grei pe patru roși.*

*Azi, țara geme de rușine,
Dar corbilor puțin le pasă,
De trupul ei cel stors de vlagă,
Un stol nesăfios se lasă.*

*Ghiulucă, corb al răzvrătirii,
Pe roată ai mers ca un proroc,
De-acum ți-e locul de onoare
Sub roata carului de foc.*

*Zadarnic ne mai dai târcoale,
Ți s'a 'nfundat, așa socot,
Te vom goni, ca pe o cobe, —
Noroc, că n'am murit de tot!*

NICOLAE SĂGEATĂ

— Vânător de lighioane sălbatice —

ÎNSEMNĂRI

— Oferim în acest număr, ca supliment, cititorilor și abonaților noștri, tabla de materii a „Țării Noastre” pe anul 1930. Acest supliment se poate detașa, alăturându-se exemplarelor strânse în colecție. Cititorii și abonații, cari n’au această colecție completă pot cere la administrația revistei numerile ce le lipsesc.

Reînvierea regionalismului? La o chemare a dlui Al. Vaida, care s’a retras la Cluj ca Achille supărat în cortul său, s’au strâns deunăzi la o consfătuire un număr de vreo 25 parlamentari ardeleni din partidul național-țărănist.

În lipsa unui alt subiect mai interesant, presa din Capitală a comentat pe toate fețele această mobilizare parțială de forțe provinciale, atribuindu-i — după aparență — caracterul unui început de rebeliune împotriva ramurei țărăniste din guvern. Răzvrățiții vizați au protestat, însă, față de o asemenea concluzie, arătând printr’un comunicat publicat în *Patria*, că dimpotrivă, în urma discuțiilor avute, au hotărât să susțină — ca și până acum — cabinetul prezidat de d. G. Mironescu. Va să zică: furtună într’un pahar cu apă!

Nu-i tocmai așa. Dacă totul s’ar fi mărginit la un simplu vot de încredere acordat

guvernului actual — din mijlocul căruia lipsesc d. d. Iuliu Maniu și Al. Vaida — n’ar mai fi fost nevoie de atât deranj. Parlamentarii cu pricina se puteau întâlni tot atât de bine la București, cu prilejul redeschiderii sesiunii Corpurilor legiuitoare. Adunându-se, însă în Cluj la glasul de trâmbiță supărată al dlui Al. Vaida, epavele comitetului de-o sută, reduse la mai puțin de-un sfert, au ținut să demonstreze, că solidaritatea lor regională n’a dispărut, că dimpotrivă, se arată gata să acționeze ori-când. Azi continuând să dăruiască sprijinul ei dlui G. Mironescu, dar mâine putând tot atât de bine să-l retragă.

Asistăm, cu alte cuvinte, la o încercare de reînviere a vechilor lozinci separatiste. Dând faliment cu politica sa la cărma țării, d. Iuliu Maniu prin oamenii săi încearcă din bună vreme o reîntoarcere la agitația anti-regățeană. Câteva semne neîndoioase au apărut la orizont, ilustrând această susținere a noastră. Am văzut, de pildă, comentariile acre ale *Patriei* dlui Zaharia Boilă în legătură cu retragerea silită a dlui Stan Vidrighin dela direcția generală a căilor ferate. Căutând să explice mazălirea proiectatului dlui Iuliu Maniu, hotărâtă chiar de foștii colaboratori ai acestuia, *Patria* și-a îngăduit să înșire pe primul plan o serie

de motive, menite să rănească grav amorul propriu ardelenesc. — „Știi de ce a trebuit să plece d. Stan Vidrighin dela căile ferate? Fiindcă-i ardelean! Dacă ar fi fost vreun grec din vechiul Regat, nimeni nu s'ar fi atins de el...”

Ne întrebăm, dacă asemenea apucături mai pot să facă victime printre puținii cititori ai oficiosului național-țărănist? Răsuflata arie a regionalismului mai găsește ascultători? Mai crede cineva, că Ardealul, pentru a-și vindeca necazurile prezente, trebuie să declare neapărat război vechiului Regat?

E cu neputință, ca lumea dela noi să nu se fi dumirit, că propaganda separatistă întreprinsă cu atâta virulență de gruparea dlui Iuliu Maniu, n'a slujit la altceva decât la pricopsirea câtorva beneficiari ai puterii, cari, după ce au strigat pela adunări ca tribuni ai revendicărilor locale, s'au instalat la cârma țării cu o poftă de mâncare atât de lacomă, încât pentru Ardealul propriu zis, n'a mai rămas nimic.

Acum, în preajma desnodământului, a ceeași aventurieri ai regionalismului încearcă din nou să solidarizeze o provincie întreagă cu soarta lor personală. Mult ne-am mira să le mai dea cineva ascultare...

Planul pe cinci ani. — Guvernul prezidat de d. G. Mironescu, a cărui prăbușire se așteaptă de pe o zi pe alta, studează, după exemplul Sovietelor, un plan de refacere economică a României în 5 ani. Dacă împrejurările prin care trecem n'ar fi atât de grave, am fi foarte dispuși să ne amuzăm pe socoteala acestei preocupări. Regimul național-țărănist, în clipa când trage să moară, croiește proiecte pentru viitor...

Intr'adevăr, activitatea sa de până acum îi și dă tot dreptul să aspire la o îndelungată continuitate de acțiune! Priviți rezultatele, pe cari le-a înregistrat în primii doi ani de gospodărie: A înstrăinat, cu o perseverență ireproșabilă, principalele surse de venituri ale țării, a reușit să împodobească

bugetul statului cu cele mai arătoase deficiente și a sfârșit prin a provoca sărăcirea tuturor claselor producătoare.

Dacă numai din 1928 până azi ne-a adus aici, ușor se poate presupune ce va face într'un ciclu complet, care va trebui să dureze până la sfârșitul anului 1936!

Vorbind serios, nu vedem cum ar putea guvernul prezidat de d. G. Mironescu să întocmească un plan de refacere economică a României pe o durată mai lungă, fără să se pună mai întâi de acord cu succesorii săi, cărora le-ar reveni în mod firesc sarcina de a-l pune în aplicare. Ideia unei politici economice unitare, cu mijloace de înfăptuire statornice și cu țeluri mai îndepărtate, merită o deosebită atenție. Ar fi chiar de dorit, ca guvernele cari se succed la cârma țării, să nu-și anihileze reciproc munca lor disprețuind realizările predecesorilor, ci căzând de acord asupra celor mai preferabile metode, să continue, cu adevărat, opera începută.

Spuneți, însă, ce metode ale cărmuirii național-țărăniste ar merita să fie adoptate? Ce realizări ar trebui respectate? Ce încercări așteaptă să fie desăvârșite?

Intr'un documentat articol publicat în *Indreptarea*, d. I. C. Atanasiu, fost până mai deunăzi director la Banca Națională, caracterizează minunat politica economică a guvernului actual, în legătură cu rezultatele obținute pe urma celor două concesiuni, a chibriturilor și a telefoanelor. — Rezultatul imediat al acestor două concesiuni, scrie d. I. C. Atanasiu, s'a văzut. S'au scumpit chibriturile, s'a sporit tariful telefoanelor, dar statul n'a profitat nimic de pe urma sacrificiilor impuse publicului. N'au câștigat decât concesionarii... — „A continua această experiență, cu alte concesiuni: de vânzarea tutunului, a spiritului, a gazului melan, a pădurilor, este a ne procura poate aceleași rezultate: scumpirea tuturor acestor produse, fără vreun folos altul decât acela al concesionarilor”.

Să fie acesta „ritmul nou” pe care-l trâmbează anumite „personalități”, când

se înghesuie la guvern? Așa se întreabă d. I. C. Atanasiu. Iar noi adăugăm: O asemenea perspectivă ne rezervă planul de refacere economică a României în cinci ani?

În acest caz, să ni se îngăduie să spunem, că în realitate, se va ajunge la robia economică a României pe un șir mult mai lung de ani. Operația nu-i făcută să ne suradă, mai ales când știm, că există și alte rețete, mai puțin... drastice, care încă nu s'au încercat.

Ispășirea demagogului. — Paginile *Tărui Noastre* au fost nevoite să suporte de multe ori numele dlui Aurel Dobrescu. Nu fiindcă am fi avut de lichidat aici vreo controversă în scris cu acest agent electoral de o speță atât de inferioară, ci pentru că dintre toți aventurierii proaspeți ai votului universal, — vânzători de minciuni și răsturnători de urne, — niciunul nu ni s'a părut atât de îndrăzneț, atât de cinic, într'un cuvânt, atât de reprezentativ. Întreg partidul național-țărănist, desbrăcat de orice preocupare intelectuală și crezând orbește în mitul demagogiei, ni s'a părut că se oglindește în persoana săltăreață a dlui Aurel Dobrescu, a cărui specialitate în aranjarea alegerilor cu scandal devenise proverbială.

Ani de-arândul, d. Aurel Dobrescu a cutreerat țara în lung și în lat, ca un ade-vărat angrosist de voturi, meșter în ajătarea mulțimii, gata să se ia de piept cu jandarmii, să mănânce fripți pe *ciocoi* și să expulzeze din Ardeal pe *regățeni*. Era prototipul tribunului profesional, care, neavând altă meserie mai rentabilă, se constituie în exploatarea naivității populare.

Înșelegând, cât de prețuite trebuie să fie serviciile sale în mijlocul tovarășilor de luptă, am urmărit cu atenție cariera politică a dlui Aurel Dobrescu, dela întâia sa apariție la Cameră ca ales al națiunii până la recentele sale înfățișări înaintea judecătoreului de instrucție în afacerea fraudelor cu cu pădurile din Ciuc. Între timp, d. Aurel Dobrescu a dat de lucru, deopotrivă, reprezentanților politici și cronicele judiciare. A

fost subsecretar la Domenii, tovarăș de afaceri cu delicventul Tiberiu Oprea, apoi director ministerial al Ardealului în vechiul scaun al principelui Schwarzenberg.

Până când, într'o bună zi, omul nostru s'a dat la fund. Incolțit de toate părțile de acuzații jenante, convocat de trei ori pe săptămână la parchet să dea diferite informații, simțind că are absolută nevoie de o perioadă de tăcere, d. Aurel Dobrescu a dispărut pe furiș din Cluj, a renunțat la postul de guvernator și și-a dat demisia din Parlament.

Cum trece vremea! Nu-i niciun an de atunci. Astăzi, inchipuindu-și că toate s'au uitat, d. Aurel Dobrescu se prezintă din nou în fața alegătorilor, cerând o necesară și definitivă reabilitare. Demagogul a pornit din nou în campanie. D. Aurel Dobrescu și-a pus candidatura la alegerea parțială dela Caraș.

Știrile pe care le primim de pe câmpul de operații sunt dintre cele mai îmbucurătoare. Nu numai că minciunile teribilului mâncător de *regățeni* nu mai sunt ascultate, dar în câteva comune fruntașe, *bănățenii* l'au luat, pur și simplu, la goană, ca pe un veritabil *ciocoi* ajuns la ananghie.

Insemnăm acest fenomen ca o întoarcere spre realitate a bunilor noștri *cețăeni*, cari au început să se cam sature de profesionalismul scandalurilor electorale. Căderea dlui Aurel Dobrescu la Caraș, inevitabilă dacă nu se va încerca o falsificare a votului, vom considera-o tot atât simbolică, după cum a fost și ascensiunea sa ca mare potentat al votului universal în Ardeal.

Abia după ce demagogia va fi stărpită din rădăcină, vom putea să stăm iarăș de vorbă în liniște cu sârmanele-i victime de ieri.

Secretarul general... — La alegerea parțială din Bihor, partidul național-țărănist susține, — cu mijloacele care-i sunt proprii, — candidatura dlui C. Teianu. Până aici, nimic de spus. Vechifuncționar al statului, în care calitate a slujit cu devotament toate

guvernele cari s'au perindat la cârma țării dela război încoace, d. C. Teianu are tot dreptul să renunțe la cariera sa, pentru a se avânta, ca cetățean liber, pe valurile politice-militante. Faptul, că a preferat să se înregimenteze în tabăra dlui Iuliu Maniu, nu se poate explica altfel, decât prin farmecul irezistibil, exercitat asupra sa de persoana cuceritoare a dlui Romulus Boilă, cu care a avut prilejul să colaboreze în chestiunea pensionării foștilor funcționari maghiari.

Iată, însă, că d. C. Teianu, în calitatea sa de debutant cam întârziat pe câmpul întrecerilor electorale, plecând la drum cu harta în buzunar să-și găsească județul, a uitat să demisioneze din postul pe care-l ocupa, prezentându-se înaintea alegătorilor săi, ca secretar general al ministerului de finanțe. Așa a descins, dela început la Oradea, aducând, ca argument convingător, în servieta sa de slujbaș, un acreditiv de câteva milioane pentru plata imediată a funcționarilor din Bihor, cari nu-și primiseră leafa cam de mulțisor. În felul acesta, s'a arătat populației din partea locului de ce avantaje s'ar bucura, dacă ar da votul ei unui personaj atât de important. Parcă funcționarii din alte județe nu-și așteaptă și ei, zadarnic, salariul? Ei, dar nu toți au norocul unei candidaturi a dlui secretar general dela finanțe, care ține 'n mână pâinea și cuțitul!

Am putea să spunem, cu drept cuvânt, că un asemenea fel de a face propagandă în alegeri frizează imoralitatea. Ne mărginim numai să amintim, că situația dlui C. Teianu, candidat în alegerea parțială din Bihor, e incontestabil nelegală. Noua achiziție a partidului național-țărănist trebuia, conform legii, să-și înainteze în termen demisia din postul ce-l ocupă. N'a făcut-o. Așa stând lucrurile, dacă dl secretar general dela finanțe va fi proclamat deputat printr'o miraculoasă surpriză a urnelor, alegerea sa va putea fi cu temei contestată.

Cât privește procedarea guvernului actual, nu ne miră câtuș de puțin. Toți de-

magogii ajunși la putere se ilustrează prin abuz, feroare și ilegalitate.

Nimic nou pe frontul de vest. — Un film de cinematograf, lucrat după cunoscutul roman al lui Remarque, a împărțit Germania în două tabere. „Nimic nou pe frontul de vest”, care vrea să fie o operă de defăimare a războiului, a provocat încăierări sângeroase la intrarea săliilor de cinematograf. În Germania, apoi pe rând în celelalte țări învinse, filmul a fost interzis. Ideia de revanșe nu se potrivește cu propaganda anti-războinică.

Am văzut și noi filmul, dorind a înțelege pentru ce a stârmit atâta patimă. În fața noastră au reinviat, fragmentar, toate grozăviile tranșeei.

Războiul a fost, într'adevăr, ceva teribil. Patru ani încheiași a durat tragedia neîntreruptă a morții. Cele mai diabolice născociri au fost scoase la iveală, pentru uciderea adversarului cuibărit în adăposturi înțărîte, asupra căruia cădea ploaia 'de oșel fierbinte, se prăvăleau tankurile uriașe și năpădeau valurile de gaze otrăvitoare. Milioane de oameni și-au părăsit liniștea căminurilor, obișnuința muncii, ființa gândurilor, trăind pe subt pământ ca sobolii, cu fețe crispate de groaza morței, cu sufletul tresărit, cu socotelile vieții încheiate.

Mulți au rămas acolo, între rețelele de sârmă, la marginea unui șanț, subt ramurile sfârticate ale unui copac în mijlocul câmpului, îngropași de avalma într'o foaie de cort, la două palme adâncime, cu o cruce de lemn pentru toți, adeseori fără ea!

Alții s'au întors din mijlocul infernului, purtând pe trupurile lor semnele dureroase ale schijelor de obuz, sau în mintea lor amintirea înspăimântată a ceasurilor în cari fâlfăirea morții a trecut prin dreptul ochilor.

Vremea a nins mereu peste capetele noastre. Copiii dela 1914 sunt astăzi bărbai în toată firea. Tinerii de atunci poartă la tâmple argintul prevestitor al amurgului. Bătrânii s'au dus să-și întâlnească băieții

căzuți pe câmpul de luptă. Incelul cu încetul, viața și-a reluat cursul ei firesc. Am învățat din nou să surădem. Ne-am așezat iar la masa de lucru, am apucat iar în mână unealta părăsită, am înfipt iar coarnele plugului în ogoarele înfelenite. Am încercat să uităm. Cum am putea să trăim fără uitare?

„Nimic nou pe frontul de vest” și-a însărcinat să ne aducă aminte de ce-a fost, ca să ne vindece de ispita de a reîncepe. Atât numai, că romanul lui Remarque oglindește o fază cu totul deosebită a războiului, văzută prin prisma sufletească a Germaniei învinse. De-alungul tranșeelor a mai fost și altceva: eroism adevărat, ca maraderie, credință în victorie. Pe acestea, tânărul romancier de curând celebru nu le-a văzut, nu le-a înregistrat, nu le-a tălmăcit.

De aceea, cartea sa a trezit atâtea protestări în Germania. La noi s'ar părea că numai există nicio primejde de război, hotarele nu ne sunt amenințate de nicăeri. De aceea, filmul rulează în liniște, ca să facă educația tinerelor generații. Autoritățile noastre militare n'au găsit nimic de spus. Poate, că se gândesc să dea reprezentății speciale pentru crucii...

Un parlament milenar. — Un parlament existând de o mie de ani, dovedește trăinicia unei tradiții și puterea unei instituții politice în cursul a zece secole. Această minune există în Islanda. Un popor care a știut să rămână credincios sieși timp de o mie de ani merită să se cunoască suflul, viața și istoria.

În 874, Ingolfur Arnason, mare proprietar norvegian, silit să se exileze, s'a stabilit în Islanda. Patru sute de norvegieni, de origine regală sau senorială, l'au urmat între 874 și 930, ducând cu ei familiile lor, servitorii și prietenii și organizând o republică aristocratică, împărțită în 39 de districte, grupate în jurul unui templu, al cărui gardian (*god*) era în același timp preot și șeful comunității. *God*, ales de cetățeni, datoră acestora ajutor și protecție,

în schimb cetățenii îi datorau credință, contribuție în bani și serviciul armelor.

Organizația centrală a statului se rezuma în parlamentul purtând numele de „*Alting*”. El se întrunea în fiecare an, în Iunie, sub cerul liber, în incința „*Thingvalla*”, imens templu natural format de stânci. Șefii comunității făceau acolo legi, inspirându-se din vechile obiceiuri norvegiene, își alegeau judecătorii și fiecare *god* se însărcina să asigure executarea legilor și respectarea lor în districtul său.

Sub acest regim, Islanda a cunoscut o extraordinară perioadă de prosperitate și progres, în secolele XI și XII. Islandezii întrețineau relațiuni comerciale și intelectuale cu națiunile scandinave și cu Europa Centrală; ei fondară colonia Groenlandei și descoperiră coasta occidentală a Americii de Nord.

Când Haakon Bătrânul a obținut alipirea Islandei la coroana Norvegiei, insula a urmat soarta acestei țări, trecând în 1397, sub stăpânirea daneză. Atunci au început secole de mizerie și decadență.

Erupțiile vulcanice și cutremurele de pământ au nimicuit cele mai frumoase regiuni. Islanda a cunoscut foametea și ciurma. Stăpânirea daneză i-a ruinat comerțul. *Alting*-ul își pierduse autoritatea sa legislativă. Populația insulei scăzu la 40.000 oameni, pierduți în vasta singurătate de lavă și de ghiață.

După secole de servitute, Islanda își recapătă libertatea. În 1852 monopolul comerțului în favoarea companiilor daneze a fost suprimat; în 1374 *Alting*-ul își recăpătă puterea legislativă. Islanda redeveni un stat independent, atașat Danemarcei numai prin persoana regelui.

De atunci insula a făcut progrese. Populația a crescut la 100.000 și veniturile statului dela 411.000 coroane în 1881 la 14.148.000 în 1924. Analfabeții nu sunt și grație culturii poporului și familiarității sale cu operele trecutului renașterea a fost posibilă. Islanda a redevenit astfel ceea ce a fost odinioară: un focar de cultură și civilizație.